

Кафедра спеціального фортепіано

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна
**ІСТОРІЯ ФОРТЕПІАННОГО
ВИКОНАВСЬКОГО МИСТЕЦТВА**

Освітній рівень	I освітньо-професійний
Ступінь освіти	Бакалавр
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність Освітньо-професійна програма	025 Музичне мистецтво підготовки Бакалавра

Курс	I
Семестр	1-2
ECTS	6
Загальний обсяг	180
Аудиторних годин	128
Лекції	64
Семінари	64
Самостійна робота	52
Семестровий контроль	Іспит – 1 Іспит – 2

Інформація про викладача	
ПІБ, посада	Чернявська Маріанна Станіславівна, кандидат мистецтвознавства, професор кафедри спеціального фортепіано
Профіль викладача	Web of Science ResearcherID AAE-1766-2021 https://publons.com/researcher/4225767/marianna-chernyavska/ Scopus icon57466703200 https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57466703200&origin=recordpage ID ORCID 0000-0002-8379-5536 Профіль в Google Академії: https://scholar.google.com.ua/citations?user=FuhZdYIAAAAJ&hl=uk
e-mail	pianokisa@gmail.com ; knum.chernyavska@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Силабус навчальної дисципліни «Історія фортепіанного виконавського мистецтва» складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів. Силабус укладено відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчання. Силабус визначає обсяги знань, які здобувачі освіти повинні опанувати відповідно до

вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Історія фортепіанного виконавського мистецтва», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень.

Метою вивчення навчальної дисципліни є досягнення загальних та спеціалізованих проявів клавірного та фортепіанного виконавства, різноманітних аспектів історії та практики виконавства на клавірно-струнних інструментах як актуальної проблеми сучасного фортепіанно-виконавського мистецтва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні **знати:**

- етапи історичного розвитку клавірного і фортепіанного мистецтва;
- термінологічну систему, що склалася в мистецтвознавстві та музичній естетиці в різних теоріях клавірного та фортепіанного мистецтва;
- історико-культурологічне обґрунтування сутності клавірного і фортепіанного музичного мистецтва в контексті розвитку культури XVI–XXI ст.;
- сутність найвагоміших методик виховання професіональних клавірних і фортепіанних виконавців, що застосовувалися в різні часи в країнах Європи;
- специфіку виконавської практики протягом різних історичних етапів фортепіанного мистецтва;
- фортепіанну спадщину найвидатніших представників клавірного і фортепіанного мистецтва;
- особливості композиторського та виконавського стилів видатних представників клавірного і фортепіанного мистецтва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні **уміти:**

- орієнтуватися в етапах історичного розвитку клавірного і фортепіанного мистецтва;
- аналізувати та характеризувати основні напрями та тенденції розвитку клавірного та фортепіанного виконавства;
- аналізувати клавірну та фортепіанну спадщину найвидатніших композиторів від бароко до сучасності;
- характеризувати жанри клавірної та фортепіанної музики;
- виявити особливості композиторського та виконавського стилів видатних представників клавірного і фортепіанного мистецтва;
- порівняти інтерпретації музичних творів у виконанні різних піаністів;
- самостійно та вільно орієнтуватися в методико-теоретичних положеннях видатних представників фортепіанної педагогіки;
- розбиратися в тенденціях сучасного фортепіанного виконавського мистецтва.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **Загальних компетентностей**:

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ЗК14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна спрямована на формування **Спеціальних (фахових) компетентностей**:

СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності теорії та практики музичного мистецтва.

СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення в теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання в практичній діяльності.

СК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в практичній діяльності.

СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК17. Здатність застосовувати традиційні й альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.

СК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Згідно з вимогами освітньої програми навчальна дисципліна

спрямована на формування **Програмних результатів навчання:**

- підготовка здобувачів освіти як до професійної виконавської, так і до педагогічної діяльності у галузі фортепіанного виконавства;
- сукупність знань, умінь, навичок, загальних та спеціальних компетентностей, набутих у процесі навчання за певною освітньо-професійною, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти;
- засвоєння знань та умінь, що дозволяють науково обґрунтовано здійснювати фортепіанно-педагогічну діяльність майбутніх фахівців;
- формування логічного мислення здобувачів освіти, уміння оперувати одержаними знаннями при підготовці до майбутньої роботи в сфері фортепіанного виконавства та педагогіки.

Форми та технології навчання

Практичні індивідуальні заняття студента з викладачем та самостійна робота студентів.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Moodle, Viber, Messenger тощо.

Відео- та аудіозаписи, електронні та бібліотечні джерела.

Перелік тем

Тема 1. Зародження й початковий розвиток клавірного мистецтва у Західній Європі. Вплив органної культури на клавірне мистецтво. Найбільші клавірні школи XVI – XVII ст.

Тема 2. Французький клавесинізм. Творчість Ф. Куперена та Ж.-Ф. Рамо.

Тема 3. Клавірна творчість Д. Скарлатті та Г.Ф. Генделя.

Тема 4. Й.С. Бах. Особливості клавірного стилю. Характеристика жанрів у клавірній творчості Й.С. Баха. Особливості виконання клавірних творів Й.С. Баха.

Тема 5. Розвиток клавірно-фортепіанної культури 2-ї половини XVIII ст.: чеська та італійська клавірно-фортепіанні школи XVIII ст.

Тема 6. Німецька клавірно-фортепіанні школа 2-ї половини XVIII ст. Творчість синів Й.С. Баха.

Тема 7. Українська клавірна культура 2-ї половини XVIII ст. Творчість М. Бортнянського та Д. Березовського.

Тема 8. Розвиток сонатно-симфонічного мислення та підготовка музичного класицизму кінця XVIII ст. Нові естетичні принципи в музичному виконавстві. Поява перших фортепіано.

Тема 9. Характеристика класицизму як напрямку у фортепіанному мистецтві. Нові форми виконання музики.

Тема 10. Клавірна та фортепіанна творчість Й. Гайдна. Еволюція стилю.

Тема 11. В.А. Моцарт. Характеристика стилю та жанрів фортепіанної музики. Особливості виконавського стилю.

Тема 12. Л. Бетховен. Характеристика фортепіанних творів. Бетховен – піаніст.

Тема 13. Лондонська піаністична школа. М. Клементі та його учні.

Тема 14. Віденська піаністична школа. І.Н. Гуммель. К. Черні. Французька піаністична школа. Ф.Калькбреннер.

Тема 15. Фортепіанний романтизм як напрям.

Тема 16. Вплив К.Вебера, Ф.Мендельсона та Ф.Шуберта на розвиток фортепіанного мистецтва.

Тема 17. Р.Шуман. Його погляди на фортепіанне мистецтво на виховання музиканта. Фортепіанна спадщина.

Тема 18. Ф.Шопен. Виконавська та педагогічна діяльність. Фортепіанні твори.

Тема 19. Ф.Ліст – виконавець та педагог. Характеристика стилю та жанрів фортепіанної музики.

Тема 20. Видатні віртуози романтичної доби. С.Тальберг. М.Плейель. К.Вік.

Тема 21. Національні фортепіанні школи кінця XIX ст. – початку XX ст.: Західна Європа.

Тема 22. Національні фортепіанні школи кінця XIX ст. – початку XX ст.: Східна Європа.

Тема 23. Фортепіанна творчість Й.Брамса, С.Франка та К.Сен-Санса.

Тема 24. Імпресіонізм в фортепіанній музиці. Творчість К.Дебюссі та М.Равеля.

Тема 25. Розвиток західноєвропейського піанізму кінця XIX – першої половини XX ст.

Тема 26. Фортепіанна творчість М.Скорика. Характеристика стилю та жанрів фортепіанної музики. Особливості виконавського стилю.

Тема 27. Новаторські риси фортепіанного стилю українських композиторів.

Тема 28. Видатні вітчизняні піаністи-педагоги Харкова XX ст. – П.Луценко, В.Топілін, Р.Горовиць, М.і Н. Єщенко, Б.Скловський, М.Хазановський.

Тема 29. Шляхи розвитку українського фортепіанного виконавства.

Тема 30. Розвиток сучасного світового піаністичного мистецтва.

Форми та технології навчання

Теоретичне лекційне навчання, семінарські заняття та самостійна робота, есе, презентація.

Навчальні ресурси

Усі необхідні для вивчення навчальної дисципліни основні та додаткові матеріали надсилаються у відповідну групу Viber, Mesenger, Telegram.

Система оцінювання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту та диференційованого заліку	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D		

60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань здобувачів освіти

90–100–А – відмінно, повно розкрито зміст матеріалу в обсязі, передбаченому програмою; виклав матеріал грамотною мовою, точно використовуючи професійну термінологію, в певній логічній послідовності; показано точне знання певних історичних подій та вмів використовувати ці знання у конкретній ситуації при виконанні практичного завдання; продемонстровано знання теорії раніше вивчених суміжних тем, сформованість і стійкість використовуваних при відповіді умінь і навичок;

82–89–В – добре, відповідь самостійна, без запитань викладача; може бути одна - дві неточності при висвітленні другорядних питань або в випадках, коли здобувач освіти легко виправив їх після зауваження викладача.

75–81–С – добре, у викладі допущено невеликі прогалини, які не змінили зміст відповіді; один - два недоліки при висвітленні основного змісту відповіді, виправлені після зауваження викладача.

64–74–D – задовільно, неповно розкрито зміст матеріалу (зміст викладено фрагментарно, не завжди послідовно), але показано загальне розуміння питання і продемонстровані вміння, достатні для засвоєння програмного матеріалу.

60–63–Е – задовільно, допущені помилки у визначенні музично-історичної термінології, виправлені після кількох запитань викладача; студент не впорався із знанням історії в новій ситуації при виконанні практичного завдання, але виконав завдання обов'язкового рівня складності з даної теми; при достатньому знанні теоретичного матеріалу виявлена недостатня сформованість основних умінь і навичок.

35–59–FX – незадовільно (з можливістю повторного складання), не розкрито основний зміст навчального матеріалу.

0–34–F – незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни), виявлено незнання студентом більшою або найбільш важливої частини навчального матеріалу; невміння робити висновки і узагальнення; незнання визначення основних понять, законів, правил, основних положень теорії та історії.

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

У межах вивчення навчальної дисципліни передбачається участь студентів у

міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, мистецьких конкурсах та фестивалях, відвідування культурно-мистецьких заходів тощо.

Політика курсу

Робота в курсі має відповідати вимогам «Положення ХНУМ імені І. П. Котляревського про академічну доброчесність» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat1%8C.pdf> та «Кодексу академічної доброчесності ХНУМ імені І. П. Котляревського» <http://num.kharkiv.ua/share/docs/normat/ %96.pdf>)

Рекомендована література

1. Барановська С. А. Специфіка музично-виконавської діяльності вчителя. *Педагогічна освіта: теорія і практика* : зб. наук. пр. / Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2012. Вип. 12. С. 265–271.
2. Білоус В. Психологічні аспекти формування виконавської художньої майстерності : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Київ, 2005. 16 с.
3. Веркіна Т. Б. [Актуальне інтонування як виконавська проблема](#) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Одеса, 2008. 16 с.
4. Кашкадамова Н. Фортеп'янно-виконавське мистецтво України. Історичні нариси. Львів: КІНПАТРИ ЛТД, 2017. 616 с.
5. Седюк І. О. Тенденції розвитку ансамблю для двох фортепіано в музиці ХХ століття : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. Харків, 2018. 20 с.
6. Кашкадамова Н. Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах: Навч. посібник. Тернопіль: СМП "АСТОН", 1998. 300 с., нот.
7. Кашкадамова Н. Історія фортеп'янного мистецтва ХІХ сторіччя: Підручник. Тернопіль: АСТОН, 2006. 608 с., нот.
8. Кашкадамова Н. Фортеп'янно-виконавське мистецтво України. Історичні нариси. Львів: КІНПАТРИ ЛТД, 2017. 616 с.
9. Чернявська М. Піанізм бетховенської доби. Становлення фортепіанної фактури: Навчальний посібник до курсу "Історія фортепіанного виконавського мистецтва". Харків, 2015. 198 с.
10. Катрич О. Стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти). Дрогобич-Київ, 2000. 100 с.
11. Кононова О. В. Музична культура Харкова кінця ХVІІІ – початку ХХ ст. : монографія. Харків : Основа, 2004. 175 с.
12. Кияновська Л. О. Українська музична культура : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Тернопіль : Астон, 2000. 184 с.
13. Київська фортепіанна школа. Імена та часи : колективна монографія. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2013. 630 с.
14. Курковський Г. Микола Віталійович Лисенко – піаніст-виконавець. Київ : Музична Україна, 1973. 172 с.

15. Курковський Г. Українська фортепіанна музика ХІХ століття. Київ : Муз. Україна, 1973. Вип. 1. С. 64–78.
16. Лисенко Л. Ф. Павло Кіндратович Луценко та його учні: Шляхи формування харківської піаністичної школи. Харків : Факт, 2000. 80 с.
17. Badura-Skoda, Eva & Paul. *Interpreting Mozart*. Routledge; 2nd edition, 2008, 492 p.
18. Huschke W. *Musik im klassischen und nachklassischen Weimar, 1756-1861*. Weimar: Bohlaus Nachf., 1982. 240 S.
19. *Konzertfuhrer Ludwig van Beethoven*. – VEB Deutscher Verlag fur Musik Leipzig, 1988. 319 S.
20. Lenz W. von. *Beethoven et ses trois styles*. T.I. St.-Peterburg: Bernard, 1852. 292 p.
21. Lenz W. von. *Beethoven et ses trois styles*. T.II. St.-Peterburg: Bernard, 1852. 276 p.
22. Marmontel A. *Histoire du piano et de ses origines: Influence de la facture sur le style des compositeurs et des virtuses*.- Paris: Heugel et Fils, 1885. 464 p.
23. Tarasti, E. *Myth and Music. A Semiotic Approach to the Aesthetics of Mythin Music, especially that of Wagner, Sibelius and Stravinsky*. Publisher: De Gruyter Mouton, 1979. 364 p.
27. Wilson, Coker. *Music and Meaning. A Theoretical Introduction to musical Aesthetics* The Free Press. London, 1972. 256 p.